

Методичні рекомендації щодо самостійного вивчення дисципліни

1. Вступ

Сучасний рівень розвитку науково-технічного прогресу зумовив вирішальну роль «людського фактора» в перспективах світової цивілізації, що призвело до «соціалізації» економіки, необхідності враховувати вплив людського фактора на всі сфери життя суспільства. У зв'язку з цим важливого значення набувають знання про населення. Актуальність таких знань посилюється необхідністю професійно аналізувати й оцінювати демографічну інформацію, яка нині широко публікується.

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи політичної демографії» є формування необхідних знань стосовно сутності демографії та її практичного використання; особливостей демографічних відносин та їх впливу на політичні процеси в умовах сучасної політичної дійсності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи політичної демографії» є: вивчення теоретичних основ дослідження проблематики демографічних процесів; розкриття їх впливу на внутрішню політику держави; визначення особливостей впливу демографічних процесів на глобальний політичний розвиток.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен:**

знати:

- основні світові і вітчизняні напрями дослідження демографічних проблем;
- категоріальний апарат демографії як науки;
- специфіку методологічних та методичних підходів до аналізу демографічних процесів;
- механізми формування демографічної політики держави;
- можливості практичного застосування отриманих знань.

вміти:

- фахово тлумачити головні терміни даного курсу;
- аналізувати демографічні показники життєдіяльності суспільства;
- характеризувати роль демографічних знань у державній політиці;
- творчо застосовувати отримані знання на практиці;
- прогнозувати вплив діяльності основних політичних суб'єктів на розвиток демографічної політики.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання (компетентностей):**

загальні компетентності:

- соціально-особистісні компетентності: здатність навчатися, здатність до критики й самокритики, адаптивність і комунікабельність, організованість та дисциплінованість;
- загальнонаукові компетентності: базові уявлення про основи здійснення професійної практичної діяльності в політичній сфері, що сприяють розвитку загальної культури та формуванню світогляду особистості, схильності до взаємодії з іншими суб'єктами, направленої на вирішення поставлених цілей та завдань; знання особливостей формування демографічної політики в умовах української політичної дійсності.
- інструментальні компетентності: здатність до науково-дослідницької роботи, здатність до роботи в команді, здатність до аналізу та синтезу загальнонаукової інформації, здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою.

спеціальні предметні компетентності: здатність аналізувати і використовувати різні джерела інформації для проведення ґрунтовних аналітичних та практичних досліджень; здатність здійснювати моніторинг політичної ситуації в конкретній політичній системі, прогнозувати її вплив на динаміку суспільно-політичних процесів та надавати практичні рекомендації щодо вирішення можливих конфліктних ситуацій; здатність володіння методами аналітичної роботи; здатність проводити політичні

дослідження; здатність написання наукових статей, розроблення презентації до доповідей на науковій конференції в галузі політичних наук.

2. Методичні рекомендації щодо вивчення окремих тем курсу.

Грунтовне вивчення курсу «Основи політичної демографії», засвоєння теоретичних питань, основних понять, особливостей демократичних перетворень в країнах світу неможливе без систематичної, наполегливої самостійної роботи студента. Самостійна робота студентів - це процес активного, цілеспрямованого засвоєння студентом нових для нього знань і вмінь без прямої участі викладача. В ході самостійної роботи, запланованої по даній дисципліні студент може: більш ґрунтовно засвоїти теоретичний матеріал дисципліни (засвоєння лекційного курсу, а також окремих тем, окремих питань з теми т.д.); закріпити знання теоретичного матеріалу, використовуючи необхідний практичний інструментарій (питання для самоконтролю); застосувати отримані знання і практичні навички для аналізу конкретних ситуацій, прийняття рішень формування власної позиції. Самостійне опрацювання окремих тем курсу передбачає використання конспекту лекцій, основної літератури; документів, додаткової літератури та інших матеріалів. Систематизація та узагальнення вивченого матеріалу повинна включати: визначення основних понять, аналіз змісту, структури та особливостей демократичного реформування на прикладі конкретних країн, посилання на рекомендовані до теми джерела (цитати з них). Слід навчитись знаходити та відбирати з різноманітних джерел таку інформацію, котра стосується саме цих запитань, і систематизувати її відповідно до кожного з них.

Зміст самостійної роботи з дисципліни складає: підготовку до семінарських занять; самостійне опрацювання (конспектування) матеріалу; самостійне опрацювання наукових і періодичних видань (перелік літератури міститься у робочій програмі); самостійне вивчення окремих тем (питань) курсу; написання студентом не менш як одного реферату за семестр; самостійне розв'язування тестових завдань; підготовка до іспиту. Критеріями оцінки результатів самостійної роботи студента виступають: рівень засвоєння навчального матеріалу; вміння використовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; обґрунтованість і чіткість відповіді на питання, що виносяться на самостійне вивчення; оформлення звітної матеріалу відповідно до вимог.

Назва теми та запитання, які виносяться на самостійну роботу	Література	Форма контролю
<i>Тема 1. Основні етапи становлення демографії як науки</i> Предмет та метод демографії. Історичний огляд теорій народонаселення. Методи демографічних досліджень. Основні принципи проведення переписів населення.	6;13;12 (о) 1;2;4 (д)	Написання доповіді Написання реферату
<i>Тема 2. Предмет та об'єкт політичної демографії</i> Підходи у визначенні предметного поля політичної демографії. Політичний аспект дослідження демографічних проблем. Урбанізаційні процеси та їх вплив на політичну поведінку громадян.	11;13;15 (о) 16;17 (д)	Підготовка повідомлень до семінарського заняття

<p><i>Тема 3. Джерела вивчення відтворення населення</i> Основні джерела демографічної інформації. Глобальні проблеми народонаселення. Структура та проблеми сучасного стану інституціональної системи статистичного обліку руху (природного та міграційного) населення України.</p>	<p>2;3;5 (о) 1;2;4 (д)</p>	<p>Складання тез доповіді на семінарському занятті</p>
<p><i>Тема 4. Народжуваність, смертність і тривалість життя</i> Методи аналізу народжуваності та смертності населення. Чисельність населення країни, його політичне і соціально-економічне значення.</p>	<p>6;13;12 (о) 1;2;4 (д)</p>	<p>Конспект статті по заданій проблематиці</p>
<p><i>Тема 5. Міграція і відтворення населення</i> Визначення поняття міграція населення. Види міграції, фактори, що впливають на механічний рух населення. Сучасні міграційні процеси в Україні. Міграційна політика України. Демографічний перехід.</p>	<p>6;13;12 (о) 1;2;4 (д)</p>	<p>Самостійний пошук додаткової літератури та написання реферату</p>
<p><i>Тема 6. Особливості формування демографічної політики держави</i> Визначення поняття і сутності демографічної ситуації, демографічна політики. Особливості політики народонаселення у світі та в окремих типах країн. Концепція демографічного розвитку в Україні Демографічна політика як складова частина соціальної політики.</p>	<p>1;3;5 (о)</p>	<p>Самостійний пошук додаткової літератури та написання тез доповідей</p>
<p><i>Тема 7. Глобальні демографічні процеси сучасності</i> Демографічна складова глобальних політичних проблем. Демографічне прогнозування. Індекс людського розвитку та принципи його обчислення. Концепція людського капіталу.</p>	<p>6;13;12 (о) 1;2;4 (д)</p>	<p>Пошук додаткової літератури та написання тез доповідей</p>

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Демографія - це наука про:
 - А. Кількісних характеристиках населення.
 - В. Соціально-економічних умовах життя населення.
 - С. Соціально-історичної обумовленості і закономірності відтворення населення.

2. Відтворення населення - це:
 - А. Постійне відновлення поколінь людей.
 - В. Оновлення та розвиток виробничої діяльності людей.
 - С. Зростання чисельності населення.

3. Природний рух населення включає такі процеси:

- A. Народжуваність, смертність
 - B. Територіальне, просторове переміщення людей.
 - C. Перехід з однієї вікової групи в іншу.
4. Якість населення визначається:
- A. Зміною чисельності населення.
 - B. Зміною соціально-економічних умов життя населення.
 - C. Зміною природно-кліматичних умов життя населення.
5. Показником демографічного навантаження на населення є:
- A. Співвідношення між працездатною частиною населення і непрацездатною (утриманцями).
 - B. Кількість вмираючих в працездатному віці.
 - C. Співвідношення між чоловічим і жіночим населенням.
6. Які з зазначених наук мають найбільше відношення до демографії?
- A. Соціологія.
 - B. Статистика.
 - C. Економіка.
7. Хто із зазначених вчених відноситься до напрямку демографічного детермінізму?
- A. А. Сміт.
 - B. Т. Мальтус.
 - C. У. Петті.
8. Які з зазначених факторів не впливають на співвідношення статей у складі населення?
- A. Війни.
 - B. Міграції.
 - C. Освіта.
9. Джерелами даних про народонаселення є:
- A. Соціологічні опитування.
 - B. Перепису населення.
 - C. Списки виборців.
10. Хто із зазначених вчених вважається «батьком-засновником» демографії?
- A. Т. Мальтус.
 - B. А. Гійяр.
 - C. Платон.